

Економічні науки

УДК 352 (477)

Лютік Оксана Мирославівна

*асистент кафедри публічних, корпоративних фінансів
та фінансового посередництва*

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Лютик Оксана Мирославовна

*ассистент кафедры общественных, корпоративных финансов
и финансового посредничества*

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Liutik Oksana

Assistant Professor of the Faculty of Finances,

Entrepreneurship and Accounting

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Лящук Олена Вікторівна

студентка

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Лящук Елена Викторовна

студентка

Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

Liashchuk Olena

Student of the

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ БЮДЖЕТНЫХ ПРОГРАММ
ESTIMATION OF EFFICIENCY OF BUDGET PROGRAMS**

Анотація. Актуалізовано питання взаємозв'язку між обсягами бюджетного ресурсу та соціальним ефектом від його витрачання. Здійснено категоризацію параметрів оцінювання бюджетних програм. Запропоновано базові підходи до здійснення деталізованого (компонентного) та спрощеного оцінювання бюджетних програм за кожним із запропонованих параметрів. Окреслено правила прийняття управлінських рішень, заснованих на результатах комплексного оцінювання бюджетних програм.

Ключові слова: ефективність, оцінка, бюджетна програма.

Аннотация. Актуализирован вопрос взаимосвязи между объемами бюджетного ресурса и социальным эффектом от его расходования. Осуществлено категоризацию параметров оценки бюджетных программ. Предложено базовые подходы к осуществлению детализированного (компонентного) и упрощенного оценки бюджетных программ по каждому из предложенных параметров. Определены правила принятия управленческих решений, основанных на результатах комплексного оценивания бюджетных программ.

Ключевые слова: эффективность, оценка, бюджетная программа.

Summary. The article explored interrelation of amounts of budgetary resources and the social effect on costs. Made categorization parameters of evaluation of budget programs. The proposed basic approaches to the implementation of detailed parametrical (component) evaluation and simplified evaluation of budget programs, the principles of management decisions. They depend on the results of a comprehensive evaluation budget programs.

Key words: efficiency, evaluation, budget program.

Постановка проблеми. Результативність здійснення бюджетних видатків є надзвичайно актуальним питанням на сьогодні в умовах

децентралізації, яка визначається двома основними чинниками: по-перше, це жорстка обмеженість бюджетних ресурсів, пов'язана з нестабільною економічною ситуацією в Україні; по-друге, прогнозна обмеженість, що виникла через суспільно-політичні процеси, які впливають на формування бюджету.

Важливою складовою бюджетної політики є ефективне управління видатковою частиною бюджету, саме з цією метою було запроваджено програмно-цільовий метод при складанні проекту Державного бюджету України. У 2002 році розпорядженням Кабінету Міністрів України №538 було схвалено Концепцію застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі [1]. А з січня 2017 року він повинен застосовуватися для місцевих бюджетів відповідно до положень Бюджетного кодексу

З огляду на це, оцінювання ефективності бюджетних програм, які складаються на основі здійснення запланованих видатків, сьогодні є одним із найважливіших напрямків бюджетної політики в умовах зростання фінансової автономії та підвищення якості управління територіальними громадами на місцях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в Україні значна кількість науковців займались вивченням питання оцінювання бюджетних коштів як засобу досягнення суспільного добробуту, до яких можна віднести: Л. Приходченко, І. Щербини, В. Зубенка, Н. Кузьминчук, Т. Мигович, С. Левицької, Ц. Огонь, Т. Бугай та ін. Але при цьому, аналіз ефективності бюджетних програм залишається ще досі не до кінця вивченим питанням.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення ролі програмно-цільового методу у встановленні підходів до оцінювання ефективності бюджетних програм задля проведення комплексного аналізу використання бюджетних коштів та досягнених результатів розпорядниками бюджетних коштів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Програмно-цільовий метод (далі — ПЦМ) є дієвим інструментом, який забезпечує планування та виконання бюджету на середньострокову перспективу та орієнтований на досягнення конкретної мети відповідно до встановлених пріоритетів.

ПЦМ в бюджетному процесі допомагає відстежити відповідність витрат з бюджету цілям і завданням держави, що є основою оцінки ефективності здійснених програм, що деталізують витрати.

Кожна бюджетна програма складається з метою прийняття зважених та обґрунтованих рішень, проведення якісного та кількісного аналізу стану виконання бюджетної програми; перевірки відповідності кількості витраченого ресурсу до ефективності виконання завдань соціального характеру.

Отже, бюджетна програма є одним з базових елементів ПЦМ бюджетного планування, детальні характеристики якої наводяться у паспорті бюджетної програми. Зокрема, Наказом Міністерства фінансів України №1098 «Про паспорти бюджетних програм» (зі змінами) від 29 грудня 2002 року визначено, що в паспорті бюджетної програми зазначаються [2]:

- стратегічні цілі державної установи, яка реалізує бюджетну програму;
- мета бюджетної програми;
- завдання бюджетної програми;
- сума бюджетного фінансування та напрями використання бюджетних коштів;
- результативні показники бюджетної програми та інше.

Застосування результативних показників у бюджетній програмі дає змогу чітко показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, тривалість виконання

бюджетної програми, її необхідність і відповідність визначеній меті, а також порівнювати результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, визначати найефективніші бюджетні програми при розподілі бюджетних коштів [3].

Також це сприяє якісному та кількісному аналізу стану виконання бюджетної програми в частині фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективності виконання [4].

Проаналізуємо виконання паспорта бюджетної програми станом на 1 січня 2017 року про Здійснення виконавчої влади у Чернівецькій області [5].

Головний розпорядник – Чернівецька обласна державна адміністрація, стратегічна ціль – реалізація державної політики, спрямована на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону, забезпечення виконання Конституційних Законів України, інших нормативно-правових актів та реалізація місцевими державними адміністраціями повноважень, наданих державою у Чернівецькій області. Обсяг бюджетних призначень – 103859,2 тис. грн.

Напрямами використання бюджетних коштів є:

– забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій області;

– забезпечення місцевих державних адміністрацій області обладнанням та предметами довгострокового користування(заходи із інформатизації);

– погашення кредиторської заборгованості за поточними видатками, зареєстрованої в органах ДКСУ станом на 01.01.2016 р.

Результативні показники бюджетної програми наступні:

1) кількість штатних одиниць (інформація взята із штатного розпису) – 1541 од.;

2) кількість легкових автомобілів, що обслуговують місцеві державні адміністрації (джерело інформації - Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 №1399) – 58 од.;

3) кількість виконаних доручень (джерело інформації – журнал реєстрації) – 12647 од.

4) кількість опрацьованих звернень, заяв, скарг громадян України на 1 працівника (взято із внутрішнього обліку) – 19 од.

Аналіз стану виконання результативних показників свідчить про те, що місцевими державними адміністраціями області забезпечено виконання Конституції України, Законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня, законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян, виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку.

Однак виконання завдань було ускладнено дефіцитом фінансового ресурсу. У 2016 році мінімальну потребу в коштах за КПКВК 7941010 було забезпечено лише на 60%. Це призвело до залучення коштів місцевих бюджетів, в рамках фінансування заходів програм соціально-економічного та культурного розвитку регіону в сумі 3444,5 тис. грн.

Також впродовж 2016 року до сфери управління Чернівецької обласної державної адміністрації безоплатно передано майно в сумі 535,5 тис. грн. (КЕКВ 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар» - 279,0 тис. грн., КЕКВ 3110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування» - 256,5 тис. грн.) із сфери управління охорони навколишнього природного середовища України.

Крім того, за рахунок коштів, отриманих як субвенція на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіону

придбано комп'ютерну техніку на суму 238,7 тис. грн. (КЕКВ 3110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування») в кількості 23 одиниці.

При застосуванні ПЦМ тільки на рівні державного бюджету цей принцип не реалізується у повному обсязі в частині застосування єдиної бюджетної класифікації, оскільки на рівні державного бюджету застосовується програмна класифікація видатків та кредитування державного бюджету, а на рівні місцевих бюджетів — тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів. Таким чином, запровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів дасть змогу значно підвищити ефективність використання бюджетних механізмів для досягнення стратегічних цілей держави у бюджетній сфері.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, запровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів дасть змогу значно підвищити ефективність використання бюджетних механізмів для досягнення стратегічних цілей держави у бюджетній сфері. Оцінка ефективності бюджетних програм при цьому відіграє ключову роль, оскільки допомагає визначити рівень досягнення мети а виконання завдань програми при використанні відповідного обсягу бюджетних коштів, можливості досягнення кращих результатів при використанні цих коштів. Перспективними напрямками даного дослідження є розроблення пропозицій щодо усунення недоліків при виконанні бюджетної програми, пов'язані з неналежним виконанням головним розпорядником своїх функцій. Адже неналежна організація роботи з розпорядниками коштів нижчого рівня може звести нанівець корисність бюджетної програми та її довгострокове значення.

Література

1. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р.
2. Про паспорти бюджетних програм: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 №1098.
3. Голинська О.В. Базові підходи та категорії управлінської оцінки ефективності бюджетних програм / О.В. Голинська // Теорія та практика державного управління. – №3 (58). – 2017. – С. 78-85.
4. Офіційний сайт Офісу з фінансового та економічного аналізу у ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua>
5. Офіційний сайт Чернівецької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bukoda.gov.ua>

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), On Approval of the Concept of Application of the Program-Target Method in the Budget Process, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Ministry of Finance of Ukraine (2002), About passports of budget programs, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Gholynsjka O.V. Bazovi pidkhody ta kateghoriji upravlinsjkoji ocinky efektyvnosti bjudzhetnykh proghram [The basic concepts and categories for government evaluating to effectiveness of budget programs]. Teoriija ta praktyka derzhavnogho upravlinnja, 2017, no 58, pp. 78-85 [in Ukrainian].
4. Financial and Economic Analysis Office in the VRU. Available at: <https://feao.org.ua>
5. Chernivtsi Regional State Administration. Available at: <http://www.bukoda.gov.ua>